

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXVI, broj 7

18. veljače 2016.

cijena 200 Ft

Četrnaesti andzabeški Racki bal

Foto: Kristina Goher

10. stranica

Garsko prelo

6. stranica

Škrinja vridnosti

11. stranica

Semeljsko kolinje

15. stranica

Komentar

„Nema svetca bez prošlosti, ni grješnika bez budućnosti!”

Često znamo reći: Narod koji ne poznaje svoju prošlost, nema ni budućnost. Doista, mnogo je istine u ovim riječima. Međutim, često ih izgovaramo bez razmišljanja, kao poštapalicu, kada ne znamo ili nemamo što reći, ali se želimo nametnuti zvučnim izrazima. Slično bismo mogli kazati i za školstvo Hrvata u Mađarskoj. Bez škole, bez odgojno-obrazovnih ustanova i nastave na hrvatskome jeziku nemamo budućnost.

Na posljednjoj sjednici županijske hrvatske samouprave u Bačkoj, potaknuto je da bismo ove godine na dostojan način trebali obilježiti 70. obljetnicu hrvatskoga školstva u Mađarskoj s početcima iz 1946. godine.

Naravno, trebali bi smo se prisjetiti i naših prvih učitelja osposobljenih na tromjesečnim učiteljskim tečajevima, koji su počeli raditi u nezavidnim uvjetima, ne samo kao učitelji nego i kao osnivači naših škola. Zamislimo samo kako su oni većinom sami samcati upućeni u neko od naših malih naselja ne samo predavati nego sa zadatkom da organiziraju školu. Samo iznimno, poput Santova, upućeno je dva učitelja. Domalo trideset naših prvih hrvatskih (bunjevačkih i šokačkih) škola, utemeljeno je gotovo bez izuzetka u Bačkoj i Baranji. Neke su radile tek nekoliko godina, druge dva do tri desetljeća, a od malih škola preživjela je samo santovačka, koja djeluje do danas. Polaznici naših škola, zatim naše budimpeštanske, poslije i pečuške gimnazije, kao učitelji, nastavnici djelovali su, neki od njih djeluju i danas diljem Mađarske. Pošto su gotovo sve narečene ustanove ukinute i uklopljene u većinske škole, u većini od njih ostala je samo predmetna nastava hrvatskoga jezika koja se očuvala do danas, ali se nalazi u gotovo bezizglednom položaju sa sve manje i manje učenika. Samo u rijetkima očuvao se model s nastavom na materinskom jeziku, no samo uvjetno, jer danas hrvatsko školstvo u Mađarskoj radi po modelu dvojezičnosti. Premda i danas zakonski postoji mogućnost za školu s nastavom na materinskome jeziku, pitanje je zbog čega se njome ne koristimo, iako moramo naglasiti da je s obzirom na postojeće okolnosti – prije svega mali broj učenika, posebno hrvatskoga podrijetla – možda uistinu primjerenija dvojezična od jednojezične nastave. Vrijeme će pokazati jesmo li bili, jesmo li u pravu. Ne treba tražiti krivca, jer sami smo sebi krivi, ako ne upisujemo svoju djecu u naše škole, ili na predmetnu nastavu hrvatskoga jezika. Ipak, treba se okrenuti k budućnosti. Bez obzira što je i kako bilo, moramo naći rješenja na izazove našega vremena. Korizma je, zaključno se prisjetimo mudrih i nadahnutih riječi pape Franje izrečenih u jednoj nedavnoj propovijedi: Nema svetca bez prošlosti, ni grješnika bez budućnosti!

Stipan Balatinac

Glasnikov tjedan

U prvome korizmenom tjednu ove godine dogodio se susret koji je nazvan povijesnim. Sastali su se papa Franjo, poglavar Katoličke Crkve, i patrijarh Ruske Pravoslavne Crkve Kiril, u zračnoj luci José Martí u Havani. Bio je to prvi sastanak nekog pape i ruskog patrijarha od crkvenog raskola 1054. godine. Svojevrsan bi to trebao biti početak «odmrzavanja» odnosa nakon tisuću godina.

Nakon susreta poglavari dviju Crkava, potpisali su zajedničku izjavu.

Pozivamo međunarodnu zajednicu da hitno djeluje kako bi se spriječilo daljnje protjerivanje kršćana s Bliskog istoka. Dok dižemo naš glas u obranu progonjenih kršćana, želimo izraziti naše suosjećanje za patnju koju trpe vjernici drugih vjerskih tradicija koji su također postali žrtve građanskog rata, kaosa i terorističkog nasilja.» U izjavi

stoji kako se nadaju i žele da njihov susret pridonese ponovnoj uspostavi jedinstva koje je Bog htio, za koje je Krist molio.

U Izjavi se ističe nužnost međureligijskog dijaloga „u ovome nemirnom dobu“, solidarnost, navodi se obitelj kao središte ljudskog života i društva, skreće pozornost na položaj siromašnih, milijune migranata, nejednakost u raspodjeli materijalnih dobara, poziva se na budnost protiv integracije koja bi bila lišena poštovanja religijskih identiteta, izražavaju uvjerenje kako Europa mora ostati vjerna kršćanskim

korijenima, poziva se na poštivanje neotuđivoga prava na život, izražava se zabrinutost zbog razvoja tehnika medicinski potpomognutog rađanja.

Razlike u shvaćanju vjerskih istina, ne smiju sprečavati ljude različitih vjera da žive u miru i skladu. U današnjim okolnostima vjerske vođe imaju posebnu odgovornost odgajati svoje vjernike u duhu poštivanja uvjerenja onih koji pripadaju drugim vjerskim tradicijama, navodi se u tekstu.

Ovaj svijet, donosi se u Izjavi, u kojem duhovni stupovi ljudskog života postupno nestaju, očekuje od nas uvjerljivo kršćansko svjedočanstvo u svim područjima osobnog i društvenog života. Veliki dio budućnosti čovječanstva ovisi o našoj sposobnosti da dajemo zajedničko svjedočanstvo Duha istine u ovim teškim vremenima.

Branka Pavić Blažetin

„U našoj odlučnosti da poduzmemo sve što je potrebno da se prevladaju povijesne različitosti koje smo naslijedili, želimo ujediniti svoje napore kako bismo svjedočili Kristovo evanđelje i zajedničku baštinu Crkve prvoga tisućljeća.”

U njoj se između ostaloga ističe da snažno osjećaju potrebu zajedničkog rada katolika i pravoslavnih, u davanju svijetu razlog nade koja je u njima. U izjavi među ostalim donose:

«U našoj odlučnosti da poduzmemo sve što je potrebno da se prevladaju povijesne različitosti koje smo naslijedili, želimo ujediniti svoje napore kako bismo svjedočili Kristovo evanđelje i zajedničku baštinu Crkve prvoga tisućljeća, odgovarajući zajedno na izazove suvremenoga svijeta. Ljudska je civilizacija ušla u razdoblje epohalne promjene.

Naš se pogled ponajprije okreće onim krajevima svijeta gdje su kršćani žrtve progona. U mnogim zemljama Bliskog istoka i Sjeverne Afrike cijele obitelji, sela i gradovi naše braće i sestara u Kristu potpuno su zatrti. Njihove su crkve barbarski opustošene i opljačkane, njihovi sakralni objekti oskvrnuti, njihovi spomenici uništeni.

Izvešće o radu glasnogovornika u Mađarskom parlamentu u 2014. i 2015. godini

Na redovitoj sjednici Skupštine Hrvatske državne samouprave 13. veljače 2016. godine, u 18. točki dnevnoga reda glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Mišo Hepp podnio je pismeni materijal pod naslovom Izvešće glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu, uz usmenu dopunu. Pismeno izvešće donosimo u cijelosti.

Na osnovi izražene odgovornosti prema nacionalnim manjinama u Republici Mađarskoj, Mađarski je ustav, prihvativši Zakon br. XXXVI. iz 2012. godine, osnovao glasnogovorničku instituciju za osiguravanje parlamentarnog zastupništva nacionalnim manjinama, te tako ispravio dvadesetogodišnji nedostatak u zakonodavstvu. Ta nova institucija postala je svojevrsnom prekretnicom u narodnosnoj politici Mađarske, koja je izazvala pozitivan odjek u inozemstvu i u matičnim domovinama manjina u Mađarskoj.

Jednogodišnji vijek institucije opravdao je razlog njezina postojanja – među ostalim – tako da članovi Narodnosnog odbora mogu iskoristiti ponuđene zakonske mogućnosti, aktivno sudjelujući u radu Parlamenta.

U interesu uspješnog rada glasnogovornici su utemeljili tri pododbora unutar Narodnosnog odbora, a to su:

- Nadzorni pododbor, koji prati izvršenje, gospodarski utjecaj i deregulacijske tjkove zakona koji spadaju pod nadležnost Narodnosnog odbora;
- Pododbor za javnu prosvjetu i kulturu;
- Pododbor za samouprave, vanjsku politiku i proračun.

Član sam Pododbora za prosvjetu i kulturu, a zahvaljujući tomu, također sam član Odbora za kulturu u Mađarskom parlamentu.

Imenovan sam za punopravnog člana Hrvatsko-mađarskog prijateljskog društva pri IPU-a (Interparlamentarna unija).

Narodnosni je odbor predložio 41 prijedlog, od čega je bilo 6 samostalnih prijedloga, koji su se odnosili na promjene bitnih i temeljnih zakona, te su bili prihvaćeni.

Broj T/63871: Zakon o državnom proračunu;

Broj T/460: Promjena Zakona o manjinskim pravima i o izboru postupku;

Broj T/5033: Promjena Zakona o Parlamentu br. XXXVI. iz 2012. godine;

T/7389: Promjena Zakona o nacionalnom blagu br. CXCVI. iz 2011. godine.

Povučena su dva prijedloga.

Odbor se pridružio prijedlozima promjene 11 zakona te je u svezi s tim izjasnio svoje mišljenje u Parlamentu.

Naš tjedno sazivani Odbor donio je 25 odluka u mnogobrojnim temama. Odbor je zasjedao 42 puta, što znači više od 81,5 sati i s tim je bio treći po dužini vremena zasjedanja.

Zajednice koje predstavljamo pomno prate naše djelovanje u Parlamentu i s njima gajimo vrlo dobre odnose. Naš predloženi i prihvaćeni prijedlog o promjeni Zakona o državnom proračunu iz 2015. godine smatramo posebnim i lijepim rezultatom. Kao rezultat tomu, uspjeli smo postići važne potpore na dosada potfinanciranim područjima. Time smo osigurali uvjete potrebne za ostvarivanje prava i odgovornosti koji su definirani u Mađarskom ustavu i Zakonu o manjinskim pravima. Smatramo da je bitno što su u Zakonski prijedlog o državnom proračunu 2016.

Sjednica Narodnosnog odbora Mađarskog parlamenta, među odbornicima je i Mišo Hepp, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu.

godine ugrađene i potrebe nacionalnih manjina u Mađarskoj. U protekle dvije godine proračunske potpore nacionalnih manjina udvostručile su se, pomoću čega su i naše ustanove profitirale.

Odbor je u okviru svoga nadzornog djelovanja više puta saslušao ministra ljudskih resursa Zoltána Baloga, državnog tajnika za kulturu Pétera Hoppála, državnu tajnicu za javnu prosvjetu dr. Judit Czunyiné te zamjenicu Pučkoga pravobranitelja i zamjenicu manjinskih pravobranitelja dr. Erzsébet Sándor Szalayné.

Odbor se posebno bavio emitiranjem manjinskih televizijskih emisija na javnoj televiziji, stoga je tema više puta dospjela na dnevni red sjednice. Kao gostujući predavač za točke dnevnog reda, četiri puta je sudjelovao glavni izvršni direktor MTVA te dva puta glavni urednik za manjinske emisije. Jednokratno je i potpredsjednik javne zaklade MTVA održao govor o strukturi manjinskih emisija.

Ja sam u dva slučaja iznio svoje i stavove Odbora – u debata dvaju zakonskih prijedloga (T/3410 – Zakonski prijedlog o anketi u 2016. godini na osnovi osobnih, obiteljskih i kućanskih odnosa – mikrocenzus; T/4649 – Promjena zakona XXX. iz 2012. godine o mađarskim nacionalnim vrijednostima i hungarikumima) Nažalost, uvođenje i zakonsko izdvajanje narodnosnih „riznica“ Parlament nije prihvatio.

Unatoč dosadašnjim rezultatima, smatramo da – na temelju iskustava – pravila koja se odnose na glasnogovorničku instituciju i pravno stanje Odbora zahtijevaju dodatne korekcije. Predali smo prijedlog za promjenu Zakona o zastupnicima i glasnogovornicima br. XXXVI. iz 2012. godine te ćemo potaknuti daljnju promjenu zakona koji se odnosi na glasnogovorničku instituciju i pravno stanje Odbora. Tim putem htjeli bismo potaknuti nadležne u donošenju zakona na zajedničko razmišljanje.

Bitan nam je cilj da nacionalne manjine, koje čine desetak posto stanovništva, prije ili poslije dobiju mogućnost punopravnog zastupništva u Mađarskom parlamentu.

Preuzeti škole ili ne

Mnogi tvrde da znanost i obrazovanje, uz čovjeka, postaju najjačom proizvodnom snagom društva, upravo zbog toga nije svejedno kako država uspijeva organizirati svoj obrazovni sustav. U posljednje vrijeme, zapravo otkako je Obrazovni centar Klebersberg preuzeo održavanje osnovnih i srednjih škola, mnogi su sudionici obrazovanja nezadovoljni, počev od pedagoga, roditelja do učenika, a i drugih. Nama, narodnostima, u današnje vrijeme od izrazite je važnosti narodnosno obrazovanje, možda jedino jamstvo za opstanak narodnosnog jezika, pa tako i zajednice. Mnogim mladim pripadnicima naše narodnosti jedina je šansa da nauče jezik svoje zajednice, tj. jezik svojih predaka u školskom sustavu, jer najčešće već njihov materinski jezik nije jednak s narodnosnim jezikom. Broj se djece u većini škola smanjuje, pa to je tendencija i u narodnosnim školama (ima iznimaka). U proteklom desetljeću zatvoreno je više hrvatskih narodnosnih škola jednostavno zbog maloga broja djece. Pomurje je pogodila isto ta problematika i prema sadašnjem stanju po programu narodnosnog odgoja i obrazovanja djeluju osnovne škole u Keresturu i Serdahelu (hrvatska naselja), odnosno u Boršfi i Kereku (mađarska naselja) s osam razreda, te u Sumartonu (hrvatsko selo) razredna nastava, međutim njezina je budućnost također upitna jer od jeseni broj djece će opadati ispod osam. Predstavnici hrvatske zajednice sve češće postavljaju pitanje, kako sačuvati hrvatske škole i unapredovati njihov odgoj na polju očuvanja nacionalne samosvijesti.

Nezadovoljstvo u obrazovanju postupno raste, no narodnosne škole u tome su pomalo tiše, pokušavaju sami riješiti probleme, ali postupno je vidljivo da prijelaz velikom Centru Klebersberg nije išlo previše u korist narodnosnih škola. Teže je zadržati narodnosni profil, „razređuje se“ sastav nastavnčkih zborova što se tiče pripadnosti narodnosti, a u početku školske godine bile su i kalvarije oko izbora ravnatelja, npr. umjesto Hrvatice htjeli su postaviti Mađaricu na čelo ustanove, bez obzira na udovoljavanje svih uvjeta. Problem je privremeno riješen, ali je pokolebano povjerenje u održavatelja ustanove. Događale su se i takve teškoće da primanja učitelja koji nisu u punom statusu nisu bili isplaćena navrijeme. Zbog postupno nastalih problema neke narodnosne zajednice pokrenule su tijekom preuzimanja narodnosnih škola u svoje ruke, najviše školskih ustanova preuzela je njemačka manjina i prema našim saznanjima one i dobro djeluju. U našoj hrvatskoj zajednici Hrvatska državna samouprava preuzela dva je školska središta, a od mjesnih hrvatskih samouprava samo je koljnofska imala hrabrosti to učiniti, naime trenutni zakon dopušta održavanje narodnosne odgojno-obrazovne ustanove i mjesnim narodnosnim samoupravama. O toj je mogućnosti započela razmišljati i keresturska Hrvatska samouprava, na čelu s Anicom Kovač, koja je ujedno i ravnateljica keresturske Osnovne škole Nikole Zrinskog. Prema njezinu mišljenju, iako je Centar Klebersberg donio i razne pozitivnosti u vođenju ustanova, ipak bi za narodnosti bilo najbolje rješenje ako bi mogli sami upravljati svojim školskim ustanovama:

Dok je škola bila u rukama mjesne samouprave, bez obzira što samouprava nije najbolje stajala, uvijek je osigurala financijska sredstva za djelovanje, a lakše je bilo i pisati natječaje. U našoj školi su ostvarene investicije više od 100 milijuna forinta. Od 2013. g. smo prešli u ruke tzv. KLIK-a, što nam je bila neka vrsta pomoći sa stručne strane, dobili smo pomoć u zakonskim promjenama, u početku

Anica Kovač, ravnateljica keresturske škole

kada smo krenuli, čak su puštali da bude i gotovine u školi i da sami nabavljamo neke sitnice, poslije su to ukinuli i odonda je golem administracijski proces ako želimo kupiti recimo samo jedan lokot. Trebamo barem četiri dokumenta ispuniti i ako to Obrazovni okrug odobri, onda se može kupiti, u zadnje vrijeme, nažalost, baš i nema odobravanja. Dok je škola bila u rukama mjesne samouprave, ona je pomogla i u financiranju nekih narodnosnih programa, ali i tada, kao i sada, veći dio narodnosnih događanja financirala je mjesna Hrvatska samouprava. Danas samo onda smijemo staviti neki narodnosni program u pedagoški program ako naznačimo da će to financirati Hrvatska samouprava, jer na to nema novaca, npr. mi organiziramo narodni ples, učenje tambure itd. U prijašnjem sustavu vodstvo, a i mještani više su osjećali svojim školsku ustanovu, no trebam reći, ako prošim neku pomoć od mjesne samouprave, uvijek je dobijem, premda bi mogla reći da to nije njezin problem. Dok je Seoska samouprava bila održavatelj, očuvanje nacionalne samobitnosti više se vidjelo i u selu, čini mi se da smo otko je zapravo u selu ne pripadamo nikomu. Hoćemo li mi sudjelovati na seoskim programima ili vodstvo sela na našima, zapravo je stvar dobre volje. – objasnila mi je gđa Kovač kada sam je zaprosila da uspoređi djelovanje škole u prijašnjem i u sadašnjem sustavu.

Prvašići serdahelske škole s učiteljicom Zlatom Hederić

Keresturska škola trenutno ima 153 polaznika, taj se broj povećao u zadnjih nekoliko godina, naime školu pohađaju čak iz Belezne, Tiloša, Kaniže, Fičehaza. Prema sadašnjem zakonu, kod tih ustanova učeničke skupine treba podijeliti tako da se na svakih osam učenika zaposli jedan nastavnik. U keresturskoj školi sada radi 15 nastavnika u punom statusu i jedan u pola statusa, po sadašnjem zakonu moglo bi se zaposliti dodatno još barem četiri nastavnika, a ako ih ustanova ne zaposli, taj bi iznos mogao ostati kod ustanove. Na taj način, prema izračunu ravnateljice i stručnjaka, kod keresturske ustanove ostalo bi 15 – 20 milijuna forinta. Keresturska Hrvatska samouprava već je dva puta organizirala forum u svezi s preuzimanjem škole na koji je pozvala i predstavnike zainteresiranih mjesnih i hrvatskih samouprava i stručnjaka koji je objasnio na koji bi se način mogla preuzeti ustanova i u čemu su prednosti održavanja od strane zajednice. Nakon toga keresturska Hrvatska samouprava donijela je odluku da želi preuzeti osnovnu školu u svoje ruke i zatražila je u tome suglasnost i Seoske samouprave, naime prema zakonu administraciju i knjiženje Hrvatske samouprave treba obavljati ured Seoske samouprave, a time bi se znatno povećao zadatak kod njih, a naravno važno je imati iza sebe vodstvo sela. Inače službeno treba zatražiti suglasnost samo Hrvatske državne samouprave. Seoska je samouprava odlučila da se ne slaže s preuzimanjem školske ustanove od strane Hrvatske samouprave. Prema izjavi načelnika Lajoša Pavlica, negativnu su odluku donijeli zato što ne vide jamstvo za nesmetano održavanje zbog materijalnih razloga. Hrvatska samouprava nema u pozadini nikakvu imovinu, pa ako iskrсну neki „vis major“ problemi, kako će to riješiti organizacija koja ima svega dva milijuna forinta

Uči se tamburica u keresturskoj školi.

godišnjega proračuna. Također zastupnicima sela nije bilo jasno hoće li se moći isfinancirati putovanje djece iz drugih mjesta i još razna pitanja materijalne naravi. Za selo škola je važna, rekao je načelnik, mnogo se borilo da bude obnovljena i izgrađena športska dvorana. Seoska samouprava smatra da odluke u svezi s održavanjem treba dobro razmisliti. Nastavnički zbor keresturske škole također nije bio u potpunosti suglasan, neki su smatrali da je previše riskantno, a neki da bi to bilo dobro rješenje za nesmetani rad. Tijek preuzimanja keresturske škole od strane Hrvatske samouprave stao je na toj točki.

Serdahelska Hrvatska samouprava također je razmotrila preuzimanje škole, međutim u njezinu slučaju uvjeti već nisu tako povoljni zbog manjeg broja djece i zbog toga što velik broj djece doputuje iz drugih naselja. Školu pohađa 117 učenika i zaposleno je 13 nastavnika. Prijedlog je iznesen pred nastavnički zbor škole, koji je smatrao da bi bilo riskantno preuzimanje zbog trenutnog broja djece, a ako se pogleda broj rođenih u okolnim selima, ne očekuje se rast.

U zadnje vrijeme neslužbeno se pročulo da će državni centar naznačiti školska središta, postoji bojazan da će narodne škole priključiti mađarskim središtima. Radi razmatranja budućnosti pomurskih hrvatskih škola Hrvatska samouprava Zalske županije odlučila je organizirati forum na koji će pozvati predstavnike Hrvatske državne samouprave, pomurskih škola, mjesnih i hrvatskih samouprava, da zajedničkim razmišljanjem nađe najbolje rješenje.

beta

Djeca iz Kerestura oživljavaju hrvatske narodne običaje

Bunjevačko prelo u Gari

Hrvatska samouprava sela Gare 30. siječnja 2016. uspješno je održala najznačajniju godišnju priredbu, Bunjevačko prelo.

Prelo je započelo s bunjevačkom himnom „Kolo igra, tamburica svira“ u izvedbi mjesnoga Tamburaškog orkestra „Bačka“. Predsjednik mjesne Hrvatske samouprave pozdravio je goste i uzvanike, među njima gđu Dinku Franulić, konzulicu Republike Hrvatske u Pečuhu, Angelu Šokac-Marković, HDS-ovu dopredsjednicu, načelnika sela Bélu Faa, prijatelje iz hrvatskoga zbratimljenog sela Topolja, Kečke-meta, Bajе i svih okolnih naselja.

Po običaju, kulturni su program pripremile mjesne družine četiriju naraštaja, od vrtičaša do odraslih. Polaznici hrvatske skupine garskog vrtića izveli su šaljive dječje koreografije i omiljenu pjesmu „Zorica“ hrvatskoga Tamburaškog sastava „Mejaši“. Učenici narodnog odjela garske osnovne škole predstavili su mali bunjevački svatovac. Garska omladinska plesna skupina prikazala je međimurske plesove, a Bunjevačka izvorna kulturna grupa nastupila je sa santovačkim šokačkim plesovima. Vrtičaše su pripremile hrvatske odgojiteljice, osnovnoškolke Angela Kurta, a za podučavanje omladinske i odrasle družine ove godine smo pozvali Jozu Savaija, voditelja

pečuškog Ansambla „Tanac“. Plesači su oduševili publiku koja ih je darivala velikim pljeskom. Na kraju programa svi izvođači i gosti zaplesali su u bunjevačkom kolu. Nakon programa slijedilo je veselje do zore za koje se opširna dvorana mjesnog doma kulture pokazala premalom. O dobrom raspoloženju pobrinuo se

SANTOVO – S obzirom da je u tijeku hrvatska crkvena godina, ove godine svi glavni obredi za Uskrs obavljaju se na hrvatskome jeziku, a sporedni na mađarskome. Pobožnosti križnoga puta u korizmi petkom u 15 sati obavljaju se naizmjenu na hrvatskom, odnosno mađarskom jeziku, već prema tome je li posrijedi mađarski ili hrvatski tjedan. Pobožnost iz tjedna u tjedan vodi velečasni Imre Polyák, santovački župnik od 1. kolovoza 1994. godine. Prvi tjedan bio je hrvatski, prvi put s pobožnošću križnoga puta u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici kod postaja koje su podignute i posvećene lani. Kao i svake godine, i ove se organizira trodnevna duhovna priprava, posebno za hrvatsku i mađarsku zajednicu, koja će se održati od 7. do 9. ožujka. Na Cvjetnicu, ove godine 20. ožujka, na nedjeljnoj hrvatskoj misi pjeva se Muka Isusa Krista po Mateju, a u okviru obreda na Veliki petak, na spomendan Isusove muke i smrti, također na hrvatskome pjeva se Muka Isusa Krista po Ivanu. Na Veliku subotu vazmeno bdjenje, koje počinje blagoslovom vatre i paljenjem uskrsne svijeće na koju se stavljaju brojevi tekuće godine, u večernjim satima služi se na hrvatskome jeziku, a ophod na kraju mise na mađarskome. Na prvi i drugi dan Uskrsa hrvatske mise služe se po nedjeljnom redu, s početkom u 11.15.

domaći Orkestar „Bačka“. Trebamo spomenuti da uz nove koreografije bila je potrebna i nova nošnja. Garska Hrvatska samouprava nabavila je za osnovnoškolce nove košulje i suknje, za omladinsku plesnu skupinu međimurske pregače i rupce (marame), a za odrasle santovačke oplečke i pregače, ogrlice i pantlike, muškima šljoke na košulje. Za nabavu toga dobili smo novčanu potporu od Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Želimo zahvaliti svim pomagačima i sudionicima kulturnog programa, koji su mnogo napora i truda uložili za uspjeh ove priredbe.

Martin Kubatov
Foto: Timea Krizsán

Kozarske „fašange“

Hrvatska narodnosna samouprava sela Kozara organizirala je i ove godine već uobičajeno okupljanje u povodu stoljetnog običaja kozarskih ženskih poklada. Kozarci su 30. siječnja u kasnim poslijepodnevima ispred mjesnog doma kulture čekali goste «fanjkima» (uštipcima) raznih okusa, kolačićima, rakijom i vinom te pjesmom i svirkom, za što se ovoga puta pobrinuo mohački Orkestar Poklade, ovaj put i u ulozu pratećeg orkestra mohačkog KUD-a Zora koji je nastupio toga dana u Kozaru. Uz njih u folklornome programu predstavila se i mohačka bušarska skupina pod imenom Buše, umjetnici, pečuški Ženski pjevački zbor „Augusta Šenoa“, kozarski Pjevački zbor Biser i Orkestar Vizin. Nakon programa slijedilo je druženje i ples uz večeru i glazbu.

«Fašange su, to su ludi dani, pa se nađe i žena pijani!», pjevale su i pjevaju Kozarkinje, stoljećima čuvajući običaj ženskih poklada, na ponedjeljak pred Čistu srijedu. Okupile bi se i pošle prema Ritiču, brdašcu gdje su Kozarci imali podrum... Prva u redu, iliti takozvana pozivača, kaže mi 83-godišnja Katica Tot, kojoj se pridružuju Ljubica Vranešić i Marica Katić išla je s barjakom (zastavom) u ruci. Ove su godine i one spremile barjak. A što ima na pokladnom barjaku privezanom 2016. godine: otarak (ručnik), pregača s nošnjem, borovica, šišmir... Sjećaju se moje postarije sugovornice od kojih jedna Marica nije išla u Ritič jer je otac nije puštao, a i išle su uglavnom vjenčane žene, ženskih poklada. U svakom vremenu ima netko tko vodi veselje. Tako se i one sjećaju kozarske babe Treze, Stane Kokičine, veselih kozarskih žena čuvarica običaja i tradicija... Uz dobro kozarsko vino, one su na ženske poklade kuhale, pile i jele, veselile se, a ako bi se neki muškarac toga dana odlučio za Ritič, do kože bi ga svukle i potjerale u selo. Muškarci su svoje poklade držali sutradan, u utorak pred Čistu srijedu u krčmi... Nije bilo rijetko da su na ženske poklade na povratku kući žene navratile i u krčmu dalje se veseleći. Danas su to tek sjećanja. Ove se godine, unatrag nekoliko godina, ne ide u Ritič, daleko je on za današnje čuvarice obi-

Kozarske Hrvatice

čaja kozarskih Hrvata koje su u godinama. Došli su brojni prijatelji, među njima i dragi prijatelji Hrvati iz Olasa, plesači i bušari iz Mohača, pa su se svi zajedno provelili u mjesnom domu kulture. Događanju je nazočila i donaćelnica sela Kozara Ibolya Fuksa, glavna i odgovorna urednica Medijskog centar Croatica Branka Pavić Blažetin, mnogi mještani, njihova djeca i unuci, i oni koji su u Kozaru i oni koji su u obližnjem Pečuhu.

Branka Pavić Blažetin

Za načelnika sela Semelja izabran József Ferenc Kumli

Budući da se zastupničko tijelo semeljske Seoske samouprave, temeljem zakona iz 2011. godine CLXXXIX, odlučilo za raspuštanje, 17. studenoga 2015. godine izborno povjerenstvo raspisalo je prijevremene izbore za načelnika i zastupnike narečene Samouprave, koji su održani 14. veljače 2016. godine. Za peteročlano zastupničko tijelo, koje čini četiri zastupnika i načelnik, kandidiralo se ukupno jedanaest kandidata. Za načelnika su se kandidirala trojica: József Horváth u bojama Mađarske radničke stranke, te dvojica nezavisnih kandidata, József Ferenc Kumli i Zoltán Dani. Svi su kandidati za zastupnike buduće Seoske samouprave krenuli kao nezavisni. Od tri kandidata za načelnika, najviše glasova (177) dobio je József Ferenc Kumli, drugi je Zoltán Dani, sa 77 glasova, a József Horváth dobio je jedan glas. Pravo glasovanja imalo je 396 osoba, od kojih je njih 257 pristupilo glasovanju, kazala je bilježnica Timea Szauer. U zastupničko tijelo izabrani su sljedeći zastupnici: Péter Török, Kovácsné Tormási Emese, Zoltán Láng i Mihály Bosnyák. Napomenimo kako je József Ferenc Kumli, načelnik Semelja, i zastupnik Hrvatske samouprave Semelja kojoj je na čelu Mišo Šarošac.

Nudili su se ukusni zalogaji, ponajprije „kolačići“.

Otvorenje izložbe

Tradicijsko građevinarstvo hrvatskih narodnosnih naselja

U zajedničkoj organizaciji Kulturne središnjice Croatica i zaklade Zornica, u Croaticinu galerijskom prostoru 10. veljače otvorena je izložba „Tradicijsko građevinarstvo hrvatskih narodnosnih naselja“. Na otvorenju su bili prvi tajnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Berislav Živković, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, Croaticin ravnatelj Čaba Horvath, ravnateljica budimpeštanske Hrvatske škole Ana Gojtan, predsjednica zaklade Zornica Milica Klaić Tarađija te drugi posjetitelji. Na izložbi su predstavljene fotografije na panoima, koje su prikaz bogatstva materijalne kulture bošnjačkih Hrvata, po naseljima u okolici Pečuha: Ate, Kujinja, Nijemeta, Udvara, Pogana, Salante, Semelja, Suke i Sukita. Naselja su to koje je vrsni etnograf Đuro Šarošac po etničkim skupinama Hrvata u Mađarskoj svrstao u bošnjačka sela. O nastanku izložbe posjetiteljima govorila je predsjednica zaklade Zornica Milica Klaić Tarađija. Među inima gđa Tarađija reče kako je izložba nastala na poticaj mjesne samouprave sela Kujinja i kujanjskoga načelnika Róberta Farkasa, pod istoimenim projektom u sklopu Leaderova programa što ga je ostvarila zaklada Zornica. Fotografije je načinio Tomislav Tarađija, koje su objelodanjene i u obliku fotoalbuma. Snimci prikazuju isječke iz svakidašnjega života bošnjačkih Hrvata, unutrašnje prostore kuće, namjenske zgrade, ukrašene škrinje, predmete domaćinstva, potankosti namještaja i ograde ili pročelja kuća, stare obiteljske fotografije, ili raskošnost narodne nošnje, crkve, križeve i nadgrobne spomenike. Izložba je dosada predstavljena u Kujinju, Salanti, Poganu, Semelju, Pečuh i Udvaru.

Izložbu je prigodnim riječima otvorio predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan. Naglasio je da je već više puta pogledao taj postav, i zahvalio je poticateljima, posebice Milici Klaić Tarađija i Tomislavu Tarađiji. „Najviše mi se dojmilo kako su ljudi, uglavnom su to bile žene, s nekom nostalgijom razgledali fotografije te kako su oni komentirali pojedine fotografije. Mislim da je najvažnija stvar u toj izložbi da su se ljudi okupili, da su porazgovarali o svojoj mladosti ili djetinjstvu. Te su fotografije sada snimljene. Tko zna, možda za nekoliko godina to već neće biti moguće jer, nažalost, te zgrade, ti detalji polako nestaju“ – reče među ostalim predsjednik Gugan. I dok je svirao tamburaški sastav budimpeštanskog HOŠIG-a, pod vodstvom profesora Stjepana Dombaija, posjetitelji su razgledali izložbu, prelistali album. Nakon toga svi su pozvani na skroman domjenak u klupsku prostoriju. Izložba je otvorena za javnost do kraja veljače, radnim danom od 10 do 15 sati.

Kristina Goher

HRVATSKI DEKANAT
VELIKI BORIŠTOF

PROGRAM PROTULIČE 2016.

11.2.
18:30	p. Vjekoslav Matić: Sv. Franjo
<i>predavanje - Dolje Pušić, općinski star</i>
19.2.
18:00	posna supa
<i>mele, posna supa - Šušter, faraf</i>
4.3.
19:00	Stefan Jahns: Laudato si
<i>predavanje o papinoj enciklici - Mjenava, faraf</i>
13.3.
15:00	Dekanatski križni put
<i>Selca, križni put</i>
1.4.
19:00	p. Stefan Vukić: Sv. Ijeto milosrdnosti
<i>predavanje - Fifež, barski dom</i>
22.4.
19:00	p. Raimund Temel: II. Vatikanski koncil
<i>predavanje - Veliki Borištof, faraf</i>
16.5.
17:30	Dekanatsko shodišće
<i>Očenaš, sv. mele - Langloj, crkva</i>

PELJAČTVO MUŠKOGA I ŽENSKOGA DEKANATSKOGA POKRETA
TE SRDAČNO POZIVA NA OVE PRIREDBE.

Trenutak za pjesmu

Ulomak iz Planetarijoma (Balade Petrice Kerempuha)

I videl sem v megli tristotin banov,
tristotin banov, tristo galanov,
kak zmirom črez meglu blodiju v Beč.
Tristotin banov črez meglu sem videl,
kak ničemurnjaki pleziju v Beč.
Tristotin banov na konju, k Jagelonu,
tristotin banov vu salonvagonu,
tristotin banov blode v Budim,
petsto let jognja, petsto let megle,
Turčin i jogenj i karv i dim.
V megli sem videl, videl sem v megli:
seh križneh putov konec i kraj.
V meglenom blatu, v pogrebnom maršu,
otkod nas nigda več nebu nazaj,
Ileri kak pilki, faklonosi,
zaškrabani dijaki, larfonosi,
pokapali su paradno starinsku reč Kaj.
Kak zvon je Kaj grmelo,
kak kres je Kaj plamtelo,
kak jogenj, kak harfa vekomaj,
a oberpilko v gali,
s pogrebnom faklom v roki
med ilerskimi fanti,
mertvečkemi snuboki,
špancerai se
doktor Ludwig von Gay.

Miroslav Krleža

Izložba Svetomarske čipke u Mohaču

U okviru programa ovogodišnjega Bušarskog ophoda, u četvrtak, 4. veljače, na male poklade, u mohačkome Muzeju Dorottyje Kanizsai upriličeno je otvorenje izložbe Svetomarske čipke iz hrvatskog Međimurja. Uz postavljene izložke Svetomarske čipke, među ostalima, ukrasne dijelove nošnje, poculice, vrpce, dio izložbe je i projekcija o Svetomarskoj čipki, te prepoznatljivim motivima i priredbama Svete Marije i Međimurja.

Nakon pozdravnih riječi ravnatelja mohačkog muzeja Jakše Ferkova izložbu je otvorio mohački dogradonačelnik Áron Cserdi. On je uz ostalo podsjetio da je mohački Bušarski ophod, koji se od 2009. nalazi na popisu svjetske nematerijalne kulturne baštine, izrastao na tradiciji mohačkih Hrvata Šokaca. Premda čipkarska izložba nije povezana s bušarskom tradicijom, ali je također vjerodostojna hrvatska tradicija, djelo marljivih ruku međimurskih žena. Naglasivši da tradicija mohačkih buša pove-

Áron Cserdi i Jakša Ferkov

zuje i fizički, ali i duhovno, kao što ima poveznica i između grada Mohača i Međimurja, a to su vode, turizam, te povijesne osobe koje povezuju mađarski i hrvatski narod. Usporedivši izložene čipkarske izložke s cvijećem, reče kako upravo Međimurje nazivaju cvjetnim vrtom Hrvatske. Bijela boja čipaka pak simbolizira čistoću, jednostavnost i iskrenost, što predstavlja temeljne vrijednosti našega života.

Svojom nazočnošću svečanost otvorenja uveličali su predstavnici Turističke zajednice grada Čakovca i Međimurske županije, te generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Haluga, koji su pridonijeli ostvarenju izložbe u Mohaču. Priredbu je pak šokačkim napjevima i pjesmama uljepšala solistica Vivien Graf u pratnji mohačkoga Tamburaškog sastava «Poklade».

«Svetomarska čipka spada u jednostavnije čipke, i izrađuje se batićima i neprekinutom niti prema starim određenim motivima. U prošlosti se radila samo u Općini Sveta Marija i u manjoj mjeri u okolnim selima. Najbujnija izradba bila je do Drugoga svjetskog rata, a nakon njega potpuno se prestaje izrađivati sve do 1995. godine kada se ponovno obnavlja u okrilju KUD-a «Ivan Mustač Kantor», a osnivanjem Udruge «Svetomarska čipka» počelo se sustavno raditi na njezinu prenošenju na mlađe naraštaje te na njenom promicanju. Danas ima status zaštićenoga nematerijalnog dobra i nositelj je oznake izvornosti. Po obliku izrađivale su

se duge pravokutne vrpce za tržište izvan Međimurja te polukružne trake s caknama za poculice» – stoji uz ostalo u katalogu izložbe. Također saznajemo da je Svetomarska čipka krasila moslavačku, bilogorsku i podravsku nošnju, ogavlja i ovratnike žena. Vrpce čipaka spajale su se po dužini, a nosile su se na dva različita načina. Složio se ovratnik koji pokriva vrat, a pričvršćuje se na kosu koja je ispletena u pletenice i nije pokrivena ili na zahtjevniji način kada se pletu pletenice koje se omotaju oko kolobara (tankih drvenih letvica), pokriju se kopicom i na kraju se na njih stavi čipka špica.

Udruga «Svetomarska čipka» lani je organizirala izložbu «Pokrivala za glavu svetomarskih žena». prikupljanjem izložaka (rubaca i poculica) za izložbu otkriveno je da su neke špice (veljka tanka, mala tanka) korištene kao holovec za poculicu. Također su pro-nađeni i novi motivi koji dosada nisu viđeni, nego su postojali samo u sjećanju starih čipkarica. Pletenje ove čipke i danas se njeguje u Udruzi i čipkarice su ponosne kad ispletu ovaj komad čipke za koji treba 50 – 60 sati rada.

U nedjelju, 7. veljače, organizirana je i radionica Svetomarske čipke koju su vodile članice Udruge, a izložba će biti otvorena do kraja veljače.

S. B.

Prisički zbor na nastupu u Budimpešti

Četrnaesti andzabeški Racki bal

U organizaciji andzabeške Hrvatske samouprave, pri kraju siječnja ustrojen je četrnaesti Racki bal, u Priredbenoj dvorani Finta. Bal s naramkom najveća je, ujedno i najposjećenija godišnja priredba narečene Samouprave. Ovoga se puta okupilo umalo tristo gostiju iz Bate, Budimpešte, Erčina, Kalače, Tukulje i Andzabega.

Eva Nađ, Antun Antunović, Agica Weselović

Kod ulaza članovi tijela, Agica Weselović, Eva Nađ, Antun Antunović, s rakijom i domaćim vinom čekali su uzvanike. O dobrome raspoloženju pobrinuo se tukuljski Tamburaški sastav Kolo, na čelu s Ladislavom Halasom. Nekoliko godina unazad u ovoj se dvorani okuplja gradska hrvatska zajednica, njihovi simpatizeri i svi oni koji su tijekom godine pripomogli djelovanje gradske Hrvatske samouprave. Odnosi s Gradskom samoupravom uzorni su, lani je spomenuta Samouprava sufinan-

Domaća Plesna skupina „Igraj kolo“

cirala putovanje po Hrvatskoj, te je na priredbi pribivao i parlamentarni zastupnik grada András Aradszki, jer gradonačelnik András T. Mészáros zbog inih obveza nije se mogao odazvati pozivu, ali je poslao svoj dar za tombolu.

Goste na hrvatskome jeziku pozdravila je predsjednica Agica Weselović, na mađarskome zastupnica Eva Nađ, a program je vodio Antun Antunović, koji je ujedno i zastupnik Skupštine grada Andzabega. Nazočne je pozdravio i parlamentarni zastupnik grada András Aradszki naglašujući da bi grad bez hrvatske zajednice bio znatno siromašniji, te da su Hrvati stoljećima obitavali na ovim područjima i marljivim radom obrađivali zemlju. Bal su otvorili plesači erčinske Plesne skupine „Zorica“, na čelu s Markom Silijem. Ovoga su puta izveli splet srpskih plesova. Potom su uslijedili domaćini, Plesna grupa „Igraj kolo“ sa splotom hrvatskih i makedonskih plesova, koje je uvježbala Ildikó Turai Hujber. Tijekom večeri do ranoga svitanja hrvatsku, makedonsku i srpsku glazbu svirali su tukuljski tamburaši.

Vrtlog kola, oko pola noći jedino je prekinulo izvlačenje tombole, za koje su darove ponudili andzabeška Hrvatska samo-

uprava, erčinska Hrvatska samouprava i pojedini gradski poduzetnici. Osim «iča i pića», među darovima bili su usisavač, putovanje na mohačke poklade i cvijet. Tombole su izvlačili najmlađi članovi obitelji Antunović, Mate i Milan. Najveći napor bilo je pronaći sretne dobitnike za mohačko putovanje na Bušarski ophod, naime više od polovice nazočnih je putovalo, ali se sreća naklonila obitelji Marije Eszes. Usisavač je došla Zsuzsa Uri-Kovács.

Sljedeća će priredba biti, osim redovitih plesničica, proslava procvata grožđa u lipnju.

Kristina Goher

Branje rozmarina u Škrinji vridnosti Željezne županije

Poveljom potvrđena vridnost četarske pravice

U minulom periodu u mnogi naši seli su se formirali odbori za spašavanje i očuvanje lokalnih vridnosti, bili smo i na nekoliko priredbov koje su bile usko povezane s predstavama u kojima su se prikazale kulturne, jezične i znanstvene vridnosti našega kraja. Četvrtoga februara, u subotu dopodne, u sambotelskom Županijskom domu Samouprave Željezne županije med svečanimi okviri su prikidane povelje, koje svidoču da su njevi slavljениci, vlasnici, jerbači rijetkoga kinča. Med hrvatskimi seli Gornji Četar je prvi zašao na popis željeznožupanijskih istaknutih vridnosti, jer stari običaj «Branje rozmarina» odsad i službeno pripada u «Škrinju vridnosti Željezne županije».

László Majthényi, predsjednik Željeznožupanijske skupščine, predaje povelju Tivadaru Čeriju

Za himnom Željezne županije i pozdravnimi riječi Lászlóa Majthényija, predsjednika Željeznožupanijske skupščine, je došao red na prikdivanje onih povelj s kojima su priznate kulturne, agrarne, gradjevinske i prirodne vridnosti na području cijele županije. Kako je rekao županijski predsjednik, Odbor za «Škrinju vridnosti Željezne županije» je dovidob izdao knjižicu s kom su reklamirane one priredbe koje predstavljaju pojedine lokalne vridnosti, održan je već i Dan županijskih vridnosti i u duhu toga je tiskano i novo izdanje s detaljnimi opisima, a ovo treće spravišće s dodjelom poveljov je i putokaz u budućnost da je potrebno skupa djelati dalje na očuvanju svega našega bogatstva i jebinstva. Uz povelje su vlasnici dobili i jedan primjerak iz spomenute knjige. Med našimi hrvatskimi naseljima, u zastupništvu Gornjega Četara, je Tivadar Čeri, potpredsjednik mjesne Hrvatske samouprave

Tivadar Čeri s načelnikom Attilom Kratochvillom

mogao prikzeti dokument ovoga priznanja, u nazočnosti poglavara sela Attila Kratochvilla. – Gizdav sam da je naša pravica dobila ovu titulu, za to smo lani u decembru prikdali Odboru «Škrinje vridnosti Željezne županije» bogatu dokumentaciju sa slikama, povijesnim opisom ove tradicije, s dokumentarnim filmom koji je snimljen lani, ter malom knjižicom o našem selu i tradiciji. Rozmarin je pri nas simbolična kitica, jačkarni zbor nosi ovo ime, kot i selske novine, a imamo i ulicu Rozmarin. Mi smo si s ovom titulom željili vekšu pažnju posvetiti «Branju rozmarina», jer mi moramo prepoznati naše vridnosti, a naša dužnost je sabrati i čuvati ter i prikdati mladjim generacijam sve naše tradicije. Ovo priznanje je nam na neki način i službeno osiguranje za to, a kako smo čuli, kasnije će stati na raspolaganje i različita naticanja za konkretnije potpore. Ja bi se ovde zahvalila Anici PoljakŠaller i Rožiki Pezenhoffer koje su mi pomagale u skupasabranju i sastavljanju dokumentacije, a i svim onim junakom i divojkam i

njevoj starini ki i dandanas čuda učinu za to, dane dugo se pripravljaju da «Branje rozmarina» ne izumre iz našega sela – je rekao četarski potpredsjednik Hrvatov. U «Škrinju vridnosti Željezne županije» jur službeno su primljeni jakovska crikva, turamski kruh, kiseška tvrdjava Nikole Jurišića, a jednako smo bili složni sa sugovornikom da lako bi mogli dostati tu titulu npr. i petroviska šudljica, Dede-babe u Plajgoru, Hodočasno mjesto Peruška Marija u Hrvatskom Židanu i još mnoge druge vridnosti u naši naselji. – Mi, Hrvati ovde u Gradišću, zaistinu ne znamo koliko smo bogati s kinčima u prirodi, kulturi i gastronomiji, a onda još nismo ni uračunali naše kapele, crikve i spomenike širom naše regije – brojili smo skupa s Tivadarom Čerijem košaru mogućnosti na kraju svečevanja, na kom je Gornji Četar, prvi med hrvatskimi selima, i službeno postao vlasnik već stoljetnoga mesopusnoga običaja sa županijskom titulom.

Tiho

Šeljinski Hrvatski bal

U večernjim satima 13. veljače u Šeljinu se okupilo društvo iz grada i okolice na zajedničku zabavu, šeljinski Hrvatski bal, koji se tradicionalno organizira svake godine. Ove je godine drugi put zaredom bal održan u blagovaonici bivše osnovne škole, a okupilo se 150-ak gostiju.

Za organizaciju, kao svake godine, brinula se šeljinska Hrvatska samouprava, na čelu s predsjednikom Robertom Rontom te zastupnicima: Biserkom Pavlekom Božić, Hennom Gažić i Šandorom Matoricem.

Predsjednik Ronta u svom govoru pozdravio je goste, a posebno generalnu konzulicu Republike Hrvatske u Pečuhu Vesnu Haluga, šeljinskoga gradonačelnika Attilu Nagya, goste iz Hrvatske, točnije iz naselja Grbavca i iz grada Grubišnoga Polja te predsjednike i zastupnike hrvatskih samouprava obližnjih naselja.

U programu otvaranja bala su sudjelovali domaćini. Nazočni su najprije mogli vidjeti program šeljinskog vrtića „Cvrčak“. Djeca su zajedno s odgajateljicama naučili niz zagonetaka i brojalice na hrvatskom jeziku te i plesova, a u tom dijelu programa glazbenu pratnju im je nudio starinski orkestar „Biseri Drave“ te njihove pjevačice Doris Dudaš i Bernadeta Dudaš. Nastupili su u narodnoj nošnji podravskih Hrvata. Bili su iznimno vješti, a jako mnogo su i vježbali, što su pokazali i svojim nastupom. U vrtiću svaki tjedan uče pjesmice, zagonetke, brojalice na hrvatskom jeziku, a i narodni ples, i to kada se djeca okupe iz tri hrvatske odgojne skupine. Nakon malih, Šeljinski tamburaši pokazali su svoje izvrsno umijeće. Oni od prosinca 2014. godine sviraju zajedno pod rukom Zoltána Vízvárija, a često su sudionici raznih prire-

daba u Podravini. Kao završni akord programa nastupio je i tamburaški sastav „Biseri Drave“, koji su svojom svirkom oduševili gledatelje.

Nakon kulturnog dijela večeri slijedila je večera. Ove su godine prvi put domaćini pripremili bogat švedski stol, za ukusnu večeru brinula se kuhinja šeljinske škole i vrtića, a ugostitelj ovoga puta bio je Josip Kovačević.

Ni ove godine nije bila izostavljena tombola koja je i sada bila vrlo bogata. Kao uvijek, glavnom nagradom ovogodišnju tombolu bogatila je Hrvatska državna samouprava, a dar je bio vikend u vlašićkome Zavičajju. Za dobru zabavu bio je zadužen poznati Orkestar „Juice“. Polako smo na kraju balskog razdoblja, ali onaj koji je bio zainteresiran, u Šeljinu mogao je završiti ovu sezonu u veselom društvu, s odličnom glazbom i lijepim uspomena.

21. veljače - Dan materinskoga jezika

Imati pravo na materinski jezik, neotuđivo je pravo svakog pojedinca. Međunarodni dan materinskoga jezika UNESCO obilježava od 2000. godine u čast gotovo šest tisuća jezika koji se govore diljem svijeta. Nažalost, procjenjuje se da godišnje nestanu dva jezika. Nekada su nestajali zbog ratova i izumiranja posljednjih govornika malih jezika, a danas je nestajanje posljedica tijeka globalizacije. Nastanak i razvoj jezika kroz povijest značio je i oblikovanje samobitnosti nekog naroda, njegove kulture i običaja. Dan materinskoga jezika najbolje možemo obilježiti ako i sami posvetimo posebnu pozornost svojem materinskom jeziku. U povodu Dana materinskoga jezika pripremili smo vam nekoliko zadataka, njihovim rješenjem i vi ćete pridonijeti svojem materinskom jeziku. Zamolite svoju učiteljicu da provjeri vaše odgovore!

Za pametne i pametnice

1. Zadane riječi dopuni skupovima ije ili je:

čov__k, d__čaci, cv__tić, cv__će, sn__g, sn__ži, vr__me, oc__na, p__sma, r__eč, r__čnik, zv__zda, zv__zdica, l__p, m__sec, sv__ća, ml__ko, d__te.

2. Dopuni rečenice pridjevima:

_____ mama posprema _____ sobu. Darija se vozi na _____ biciklu.
 U _____ ormaru se nalaze _____ košulje i majice. _____ pjevačice pjevaju
 _____ pjesme. _____ tata vozi _____ i _____ kamion.
 _____ sestra ima _____ i _____ loptu. U školi se nalaze _____ klupe.
 Na _____ ploču pišemo _____ kredom.

3. Napiši riječi suprotnog značenja od:

bijelo _____	tiha _____
radostan _____	velik _____
stara _____	dobar _____

4. Podcrtaj glagole i dopuni rečenice.

Volim skakutati, napuhivati se, kreketati

Ja sam _____

Volim grijati, sjajiti, paliti, pucketati

Ja sam _____

Svaki dan ključam, čeprkam, kokodačem

Ja sam _____

Noću rado blistam, svjetlucam, treperim

Ja sam _____

Ja sam vjetar. Volim _____

Ja sam leptir: U proljeće _____

Festival tradicionalnoga svinjokolja u Keresturu

Mirisi pečenice, kobasica, čvaraka i drugih svinjokoljskih specijaliteta namamili su mnoštvo posjetitelja 6. veljače na treći Festival tradicionalnoga svinjokolja u Keresturu, u organizaciji Keresturske župe te fičehaske i keresturske Seoske samouprave. Jedan od ciljeva organizatora bio je da stoljetnu svinjokoljsku tradiciju prenesu na buduće naraštaje. Na priredbi su se natjecale družine u izradbi svinjokoljskih specijaliteta u raznim kategorijama, od juhe, krvavica, kobasica do čvaraka, među kojima su bile i družine iz naših pomurskih naselja odnosno iz Međimurja.

Keresturski vatrogasci spretno izrađuju kobasice.

Treći Festival svinjokolja u Keresturu privukao je mnoštvo posjetitelja, ali i sudionika. U ulozi organizatora sve drage goste pozdravio je mjesni župnik Robert Polgar, koji je ukratko sažeo okolnosti nastajanja festivala. Péter Cseresnyés, državni tajnik tržišta rada i odgoja, u ulozi glavnog pokrovitelja otvorio je priredbu i u svome pozdravnom govoru istaknuo značenje priredaba koje njeguju stare običaje. Okupljenima na hrvatskome jeziku obratio se dr. Karlo Gadanji, nekadašnji mještalin i dugogodišnji darivatelj naselja, koji iz godine u godinu daruje djecu stipendijom, raznim poklonima, potpomaže projekte sela, župe i škole. Svaka od devet višočlanih družina dobila je po jednu svinju, od koje su izrađivali svinjokoljsku juhu, kobasice i krvavice, topili čvarke i pekli razna svinjska pečenja na uobičajeni način.

Festival je počeo u ranim jutarnjim satima sa svinjokoljem, svaka družina je trebala obaviti klanje, čišćenje kože na svoj način. Inače, u pomurskim hrvatskim naseljima nađe se povise manjih poduzetnika koji se bave klanjem i izradbom mesnih proizvoda, odnosno njihovom prodajom. Nekolicina njih ima svoje mesnice u Letinji i u Kaniži i dobro se razumije u izradbu svinjskih specijaliteta. Zadatak njihove izradbe bio je pravi izazov za one koji to ne rade profesionalno. Takve su bile vatrogasne družine iz Kerestura i Kotoribe, no naravno i one su imale stručnjake uza sebe. Kotoripska družina dobrovoljnih vatrogasaca stigla je na poziv svojih keresturskih kolega. Obje su se družine nastojale dokazati u kulinarskom umijeću, ali vatrogasci su uvijek pripravnici i kod požara. Dok su majstori mesari radili svoj posao, nadaleko se počeo širiti miris juhe, svježih pečene svinjetine, kobasice i drugih jela, a vrijedne žene nudile su posjetiteljima zalogaže za kušanje, kolače i izvrsnu rakiju. Članovi kotoripskih vatrogasaca izrađivali su kobasice po „zapovijedi“ njihova zapovjednika Stanka Vugrinčića, ali najzanimljivija je bila njihova kolinska juha kuhana od bubrega, srca i svinjskog mesa s hajdinskom kašom. Antun Tišlerić, zapovjednik, i Mikloš Kos, predsjednik keresturskog DVD-a, radovali su se dolasku svojih kotoripskih kolega s kojima surađuju već više desetljeća, međusobno sudjeluju na skupštinama, zabavama, raznim natjeca-

njima i skupa, jedni s jedne, drugi s druge strane brane stanovništvo i od poplava.

– Festival svinjokolja opet je dobra prilika da se družimo s našim kolegama s druge strane granice. Mi smo već pravi prijatelji, dobro se razumijemo i u stručnim i u svakodnevnim pitanjima. Ovaj put imamo ugodniji posao od zaštite od požara ili poplava, samo trebamo imati dovoljno snage da kušamo sve specijalitete jedni drugih, od rakije do ukusnih pečanja. Sljedeći naš susret planiramo blizu Dana sv. Florijana, koji je ujedno i dan hrvatskih vatrogasaca. – rekao je g. Tišlerić.

Družina kotoripskih vatrogasaca

Najmlađa se družina zvala „Südök“, bili su to mladi Serdahelci i Sumartonci koji su u veselom ozračju izrađivali prekrasne domaće kobasice. Posjetitelji, uz kušanje svakojakih jela, mogli su uživati i u bogatome kulturnom programu, među inima i u glazbi kaniškoga Tamburaškog sastava „Stoboš“.

beta

Organizatori i pokrovitelji Festivala

Semeljsko kolinje

Izgleda da su kolinja sve omiljenija i među priredbama koje potpisuju hrvatske narodnosne samouprave. Tako je 16. siječnja u Semelju, u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, priređeno I. Semeljsko kolinje. Kako kaže predsjednik Samouprave Mišo Šarošac, u selu danas nema nijedne kuće koja u svome svinjcu drži svinju. Nema ni svinja, ni svinjaca, ni kolinja. Polako se zaboravlja pradavni način klanja svinja, događaj koji je okupljao družinu, prijatelje i rodbinu. S namjerom kako bi sačuvali

sjećanja na taj običaj, kako bi se okupili, a okupilo se cijelo selo, te djecu i mlade naučili ponešto o prošlosti, organizatori su se primili posla. Zaklali su svinju od gotovo dvjesto kila i na uobičajeni način priredili sve što se nekada obavljalo na kolinju: sarme, hurke, kobasice, švargle, čvarke... Svi koji su došli, a okupilo se dvjestotinjak znatiželjnika, od ranih jutarnjih do kasnih noćnih sati mogli su kušati specijalitete semeljskih kolinjskih majstora. Bilo je vina i rakije, šale i smijeha. Došli su prijatelji i iz drugih gradova i sela, te izaslanstvo zbratimljenog naselja iz Semeljaca (Hrvatska). Događaj organizatori ocjenjuju kao veoma uspješan, i kažu da će ga vjerojatno prirediti i dogodine.

BAJA – Već po dugogodišnjem običaju, u nekadašnjoj franjevačkoj crkvi sv. Antuna Padovanskog u Baji, u korizmenom razdoblju svakog petka od 15 sati obavlja se pobožnost križnoga puta na hrvatskome jeziku. Jednog tjedna obavlja se na bunjevačkom narječju, a drugog na hrvatskome standardnom jeziku – reče nam ukratko jedan od voditelja redovite pobožnosti dr. Živko Gorjanac. Na standardnom jeziku svaki put po drugom, a na bunjevačkom narječju po molitveniku „Duhovna radost“, tiskanom u Budimpešti 1940. kod „Društva sv. Stipana“, koji su sastavili nekadašnji dušnočki župnik Grgur Cserháti (Crnković) i bivši garski kantor Antun Priszlinger. *Prve dvije klupe uvijek se u tu svrhu električno griju. Dođite nam i nećete se pokajati* – poziva hrvatske vjernike Živko Gorjanac.

KOLJNOF; VUKOVINA; BUŠEVEC – Kako nas je obavistila predsjednica Hrvatske samouprave dotičnoga sela Ingrid Klemenšić, ov tajedan u pondiljak je s punom parom krenula 5. «Posebna škola hrvatskoga jezika» u koljnofskoj Dvojezičnoj školi «Mihovil Naković», ka se odvija s velikom potporom Osnovne škole iz Vukovine. Ljetos učiteljice Suzana Vranić i Ljerka Kovačević podučavaju dva tajejne dugo koljnofske školare, a na završnu uru će biti pozvani, kao i dovidob, razni gosti iz političkoga, školskoga i društvenoga žitka, 26. februara, u petak. Krešimir Matašin, donedavni direktor partnerske škole, jako dobre kontakte je njegovao s koljnofskom školom i je bio svenek pun s različitim idejama u poboljšanju suradnje, a trenutačno privrimeeni voditelj škole je Damir Bedić, ki isto tako ima različite predloge, što naliže budućnosti večljjetnoga školskoga partnerstva.

SERDAHHEL – Zastupnici Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“ odlučili su da će dati izraditi dvojezični natpis na zgradu mjesne osnovne škole, naime pošto je obnovljen vanjski zid, nije postavljen nikakav natpis ni ploča o nazivu ustanove. U tijeku su pregovori o narudžbi slova, a postavljanje na pročelje povjerit će mjesnom poduzetniku.

VIROVITICA, BARČA, KAPOŠVAR – Poduzetničko središte Šomođske županije, barčanski ured, potvrdio je HGK – Županijskoj komori Virovitica već redoviti nastup i predstavljanje Šomođske županije te gradova Kapošvara i Barče, uz nastup devet izlagača, na 21. sajmu Viroexpo u Virovitici od 26. do 28. veljače. Mađarska sudjeluje na Viroexpou od 2001., a 2004. i 2015. godine bila je zemlja partner sajma. Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Virovitica ima potpisan Sporazum o suradnji i iznimno dobru suradnju s Trgovačko-industrijskom komorom Šomođske županije iz Kapošvara i Poduzetničkim središtem Baranjske županije iz Pečuha, temeljem kojih se potiče unapređivanje gospodarstva, a radi jačanja međusobne gospodarske suradnje. Gospodarstvo Virovitičko-podravsko županije predstavlja se na osnovi uzajamnosti na sajmovima u Barči, Kapošvaru i Selurincu, a mađarsko gospodarstvo, iz Baranjske i Šomođske županije te gradova Barče i Kapošvara, redovito se predstavlja na sajmu Viroexpo u Virovitici. Ukupna vanjskotrgovinska razmjena Virovitičko-podravsko županije i Mađarske iznosila je 61,4 mil. \$, od čega je izvoz iznosio 52,3 mil. \$, a uvoz 9,1 mil. \$ te je ostvaren suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni s Mađarskom u iznosu od 43,2 mil. \$. (www.hgk.hr)

BUDIMPEŠTA – Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, Joso Ostrogonac, sazvaio je sjednicu Predsjedništva Saveza, koja će biti 18. veljače 2016. godine u Budimpešti, u središtu Hrvatske državne samouprave (Ul. L. Bíróa 24), s početkom u 14 sati. Dnevni red: Izvješće o radu i gospodarenju u 2015. godini; Natječaj za 2016. godinu; Radni plan za 2016. godinu; Razno.

Kazališna djelaonica aktivna od novembra

Igrokazači Petrovoga Sela putuju u Hercegovac

Lani u novembru je slavilo Igrokazačko društvo Petrovoga Sela 25. obljetnicu postojanja i aktivnoga djelovanja, a još isti mjesec je štartala i kazališna djelaonica s probama za štanje i marljivim pripravljanjem na novu teatarsku sezonu. Ljetos, po Vazmi ćemo moći viditi naše glumce u igrokazu u dvi čini, iz pera Michaela Cooneya, pod naslovom Jedna laž drugu lovi. Ali donidob, rutiniranu glumačku brigadu čeka još jedan nastup pri stari prijatelji, u Hercegovcu.

Vrime fašenjka je ujedno i period tihe i marljive priprave u gradišćanski kazališni djelaonica, tako u Petrovom Selu, kot i u Hrvatskom Židanu. Kako nam je rekla Anica Škrapić-Timar, redateljica petroviskih igrokazačev, sadašnjim kusićem su se jur lani bavili, ali potučeno društvo zbog nagle smrti Alberta Handlera, voljenoga kazalištarca, prestalo je onda s daljnjim probama, a nije bilo ni predstave. Za jubilejom i svečevanjem nanovič su začeli kot-rigi s djelovanjem. Plodu sve intenzivnijega vježbanja po Vazmi ćemo se moći veseliti, kad će se konačno predstaviti kazališni komad ne samo u Petrovom Selu nego i po gradišćanski seli. Šezdeset stranic teksta je jur skraćena varijanta igrokaza, kojega su pred nekoliko ljet jur igrali Klimpušci i koji je zašao u ruke Petrovišćanov iz arhiva Hrvatskoga kulturnoga društva iz Željezna. Komedija je jako teška

Ana Geošić-Neubauer, Teruška Milišić-Szabó i Marica Milišić-Móricz u skeču „Ženske čari“

ŠOPRON – Šopronsko hrvatsko kulturno društvo u suorganizaciji s mjesnom Hrvatskom samoupravom i s materijalnom potporom Gradske samouprave Šoprona i Ministarstva ljudskih resursa, priredjuju Hrvatski gala program, u Kulturnom i konferencijskom centru «Ferenc Liszt», kamo čekaju sve ljubitelje hrvatske kulture, jačke i tanca, 26. februara, u petak. U programu, s početkom od 19 uri, nastupaju jačkarni zbor Ljubičica, HKD «Gradišće», Tamburaški sastav Koprive iz Petrovoga Sela, HKD «Veseli Gradišćanci» i Ženska vokalna skupina «Biseri» iz Unde, Koljnofski tamburaši ter Tamburaški sastav «Starci» iz Šoprona. Na hrvatski večer svakoga rado čekaju, a potom su svi pozvani na slobodno druženje u Rejpal-hižu.

ŽVS Biseri iz Unde takaj će nastupati u programu

za igrati, puno je komplicirana, ali talentirani Petrovišćani vjerojatno će i ovput prebroditi sve poteškoće. Što će pak biti zaistinu novo u povijesti jubilarnoga društva da po deveti put će gostovati kod prijateljjev u Hercegovcu na XXII. Dani hrvatskoga pučkoga teatra, 27. februara, u subotu, ali ne s novom predstavom ili premijerom, nego s trimi jur dosad dosta dobro zavježbanimi skeči pod naslovi: Bicikljin, Ženske čari i Viagra, pod autorstvom Joška Weidingera i Marice Markov. – Dobili smo poziv u Hercegovac, veselili smo se da su ponovo mislili na nas, a pokidob nova naša igra do kraja februara sigurno neće biti gotova, s organizatori festivala Hrvatskom čitaonicom Hercegovca i Hrvatskom maticom iseljenika smo se ovako dogovorili da nosit ćemo ove tri kratke skeče – rekla je petroviska ravnateljica, a mi smo sigurni da gledajući ove produkcije, drugi tajedan, i hercegovvačka publika će imati razloga zbog česa se smijati i aplaudirati, kod dovidob vik.

Tiho